

اسیر عابد

اسیر عابد اصل نال غلام رسول اسیراے تے اوہ علمی، ادبی تے تعلیمی حلقیاں وچ اسیر عابد دے نال نال مشہور نہیں۔ آپ 5 اپریل 1936ء نوں سید نگر ضلع گوجرانوالہ چوہدری مراد بخش دے گھر وچ پیدا ہوئے۔ اسیر نے پرائمری دا امتحان کوٹ بھاگا (گوجرانوالہ) تے میٹرک دا امتحان علی پور چٹھہ توں پاس کیتا۔ ایسے دوران فاضل ادبیات (اردو تے فارسی) دے امتحان پاس کیتے تے بعد وچ بی اے کر کے بی ایڈ کیتا تے کرسچین انسٹی ٹیوٹ رائے وڈ وچ اسلامیات دے استاد مقرر ہو گئے۔ فیریم اے اُردو دا امتحان پاس کر کے نومبر 1974ء وچ اردو دے لیکچرار مقرر ہوئے۔ گورنمنٹ اسلامیہ کالج گوجرانوالہ توں ریٹائر ہو گئے ہیں۔

اسیر عابد دا وڈا معرکہ ”دیوان غالب“ دا مکمل تے منظوم پنجابی ترجمہ اے۔ ایس توں اڈا وہناں تے امام بوصیری دے مشہور قصیدے ”قصیدہ بردہ شریف“ دا منظوم پنجابی ترجمہ وی کیتا۔ ایسے طرحاں اوہناں نے حکیم الامت علامہ اقبال دی مشہور کتاب ”بال جبریل“ دا ”جبریل اڈاری“ دے عنوان نال منظوم پنجابی ترجمہ وی کیتا۔

اسیر عابد دے ترجمے علمی تے ادبی حوالے نال بڑے اہم، تے فنی اعتبار نال پنختہ تے سوہنے ہیں۔ اوہ خالص پنجابی محاورے تے ماحول نوں بڑے سوہنے انداز نال ترجمے وچ استعمال کردے ہیں۔

غالب دی غزل دا پنجابی ترجمہ

(از اسیر عابد)

دسدے رہن جے دستن مینوں اگے بُوہے کندھاں
میرے اڈنے شوق دے کھمب نہیں تیرے بُوہے کندھاں

ہنجاواں دی دا چھڑ مُونہ گھر دا دو جے بتے لایا!
لوکو ہو گئے میرے کندھاں بُوہے بُوہے کندھاں

پرچھاوین نہیں ایہہ تے اوہدے آؤن دیاں خوشیاں نہیں
جی آیاں نوں آکھن اگوں تِرپے بُوہے کندھاں

یکھڑے دن میں راج کے رُتاجدا پُتھی ساہ کڈھیا
نیویں ہو کے میرے پیریں ڈُگتے بُوہے کندھاں

تیرے باجھوں اکھ دا لکرا و سدے گھر دی دستوں
ہر دیلے روندے رہنے آں ویکھ کے بُوہے کندھاں

(دیوان غالب دا منظوم ترجمہ)

فرہنگ

ب	ا
بوہڑ: اپڑ، پہنچ	الفاظ
پڑھوں (پڑھا): وچھوڑا، غم	اڑانگے: کشتی دا اک داؤ
بتا سارنا، مطلب پورا کرنا	روک / سہارا
بنتی: درخواست، التجا	اُپا: علاج کرنا / جتن کرنا
بے دہتا: بے قابو	اُسارنا: تعمیر کرنا
بے دسوسا: بے یقینا	آیم: آنا / میں آیا / میں آواں
بے وادیاں: اُجڑیاں، غیر آباد	اکھان: کہاوت
بے دوسا: بے قصور	آمر: مطلق العنان حاکم / ڈکٹیٹر
بدرو: گندی نالی	آگ: گتے دے اوپر والا حصہ
بوڑما: گھیوٹی شکر	اگرست: زور والی
باگڑ: چرخے دے ڈھول جدے	استا کاری: کاریگری
اُتے ماہل ہوندی اے۔	اندوہ: الم، دکھ، غم
بھوگی: گزاری	ایاناں: نابالغ، ناسمجھ
بھتا: روٹی	اوتے: انوکھے
بھاں بھاں کڑی: اُجڑی، ویران	اسرار: راز۔ بھیت
بھڑولے: پھکو	اُسرنا: جوان ہونا / ودھنا
بھویں: پھری، واپس، پرلی	اتھرے: مٹو نہ زور

تودے : ڈھیلے
 تراماں : تانبا
 تت : گرم
 تٹا : لکڑی دے تنے نوح کھوکھلا
 کر کے بنائی ہوئی پٹری

ٹ

ٹونباں : زیورات

ج

جمل جہان : سارا جہان
 جوہ : علاقہ، حد، بنا
 جی : بندے
 جتن : کوشش
 جھلاں : برداشت کرنا
 جلیل القدر : اُچھے مرتبے والا
 جھوک : پنڈ
 جھلیو نہیں : روکیا اے

چ

چت : دل
 چشماں : اکھاں
 چخا : آگ دا بھانڈ
 چس : سواد، مزا

بار : بھار، بوجھ، جنگل

پ

پروار : خاندان
 پام : میں پایا / میں پاواں
 پندھ : سفر، فاصلہ
 پائمال : پیراں تھلے لتاڑیا
 پرتے : بھرے ہوئے
 پارکھ : پڑچول کرن والا
 پچھو کڑ : پس منظر
 پر بندھ : بندوبست
 پر چلت : جاری
 پدھری : ہموار، اکو جیہی
 پاتر : کردار
 پرھیا : پنچائیت
 پنکرن : پھٹن
 پھٹکل : آکا دکا، مختلف
 متفرقات : دکھرا دکھرا

ت

تا نگھے : خواہش کرنا
 ترکالاں : شام دا دینا
 تڑواں : اکڑیا ہویا

دھرو: ظلم	چوہرے: چومہرے
ڈ: ڈھٹیاں: دیکھیاں	چترکاری: فن کاری
ڈنگلیائی: ٹیڑھی	چھوپے: ڈیرے، من چھٹیاں
ڈھیندے: ڈگدے	چھوہیاں: کلہاڑیاں / ٹوکے
ر: رَسد: راشن، ذخیرہ	چھٹیاں گیاں: دھوکہ کھاگیاں
رَت: خون	چھمک: پتلی، نرم شہنی
رُنا: رویا	ح: حلقہ آداریت: منن والیاں داگرہ
راہک: مزارع	خ: خصمانا: سرپرستی کرنا
تَحقیق: کھوج	خواہسین: چاہت
رہتل: رہن سہن دا طریقہ	خلقیس: اوس نے بنایا
رجھوایں: مناویں، خوشی کریں	د: دُھر: نمکر، نشانہ بنا لینا
روم، روم: وال، وال	دیسجے: بتائے
رجھوئیں: راجا	داج دہونی: بغیر داج دے
س: سوللاں: کٹڈے	دھوا نکھیا: دھواں لگیا، کالا / سیاہ
سادھاں: درویش	داخ: انگوراں دا گچھا
سج صباہیں: شام سویرے	دُئی: دنیاوی
ساوے: ہرے، سبز	دسجے: دتے
ستکارن: تعریف کرنا	دھرگ: پھٹکار

ف

فیکون : بس ہو گیا
فیل صوفیاں : فلسفہ ذاتی

ق

قلمبوت : جسم، چشمہ

ک

کائی : کوئی

کاٹھ : کلڑ

کوڑا : جھوٹا

کولّا : انا، اوکھا

گکرا : اکھ دیاں پوٹیاں دالال حصّہ /

اکھاں دی بیماری

گکھ : پیٹ

کاڈھاں کڈھنا : کھوج لانا

کارنے : کم، کارنامے

کنک : لشکر، فوج

گرنگ : پنجسہ

کینڈے : کس دے

کھنڈکاں : گرمی کھانا

کھڑا کھڑی : لڑنا جھگڑنا

کھمب : پر

سکھنا : سوہنا، صاف

سمرن : یاد کرنا

سجو : سلکھی ہونا، گلی

سٹوپ : بدھ مذہب دی عبادت گاہ

سوہارا : برکت والا

سیس : دُعا

سم : سول کے

سُوہ : کھوج، پتہ لگانا

ش

شوہ : محبوب، خاوند

شوم : کنبوس

شیمنا : شیراں / شیر

ص

صُفّہ : چبوترہ

ع

عشوہ : ناز، سخرہ

عین عیاں : بالکل ظاہر

عرضاں : لکھتاں، درخواستاں

غ

غُڑپ : ہضم

مول : بالکل
 محراب : متھے والنشان / امام دے
 کھلون دی تھان
 منبر : مسیت دی اوہ تھان جتھے
 مولوی بہہ کے واعظ کر دالے۔
 ماہل : چرخے دادھا گا جیدے نال
 چرخہ چلدا اے۔
 مہاندرا : شباہت۔ مومنہ متھا
 مشکریاں : تمسخریاں، مذاق
 مہاڑ : رُحمان
 مسان : مُردے ساڑن دی تھان
 مخطوطے : قلمی کتاباں / نسخے
 گھمار : سوراخ
 میکھلا : گل داکینٹھا
 میرے : زمین دا اوہ حصہ جہدے شیج
 ادھی ریت ادھی مٹی ہوندی
 اے / زمین دی قسم۔

ن

نیر : اتھرو، ہنجو
 نمائی : عاجز، مسکین
 نام نمود : عزت، قدر و قار

کھاری : ٹوکری
 کھنڈی : جیٹری تیکھی نہ ہووے
 کھنڈا : کھلدا

گ

گولی : بانڈی، نوکرانی
 گنڈھیں : شادی پکی کرنا
 گن : خوبی
 گالے : پراگے
 گھت : ڈانا
 گھسمیلا : ہلکا، مٹیالا، ڈھنڈلا
 گوہ : غور
 گُلّی : روٹی

ل

لا تھان : آلے دوالے
 لیکھا : رقم دا حساب
 لوہندیاں : ساڑدیاں
 لیکاں : الزام، تہمتاں
 لدھا : پایا، لہو لیا

م

مڈپ : چنوترا، شیج
 ماڑیاں : حویلیاں

وحدت المشہور: توحید دی فلسفیانہ تشریح
کہ اللہ ہی ذاتِ دامشاہدہ کینتا
جاسکتا ہے۔

وسرنا: بھلنا
ون: جنگلِ دا اک رکھ

ونجاے: بیوپاری
ورتن بھاجی: خوشی غمی دے موقع تے درتارا
واڈھے: کنک و ڈھن والے

— ۵ —

ہوند: وجود
بکڑیاں کوں: اکناں کوں

نہجی: بے شرم / جس نوں لاج نہیں
نہیں: ندھی، منہر
نیوٹہ: پیار، محبت
نخج آقرب: اصلوں نیڑے

— و —

وت: پھرا، فیر
ونجایم: گنونا / میں گنویا
واچھڑ: مینہ دی بوچھاڑ
وحدت الوجود: توحید دی فلسفیانہ تشریح
کہ اللہ ہی ذاتِ امی موجود ہے۔

اسم تصغیر بنان دا طریقہ

پنجابی وچ اسم تصغیر دو مقصد اکرن لئی بنایا جاندا ہے۔ اک تے 'نکے' دے
معنیاں لئی تے دو جالا ڈیپار واسطے 'ایہدے وچ دو معروف طریقے ہیں۔

۱۔ لفظ دے آخر وچ 'ڑا' یا 'ڑی' دا واہا کر دتا جاندا ہے مثلاً

پچھ	پچھڑا	دکھ	دکھڑا
مکھ	مکھڑا	صندوق	صندوقڑی
پچی	پچھڑی	دیگ	دیگڑی

2۔ کچھ لفظاں دے آخروچوں الف اڈا کے 'کا' دا وادھا کردتا جاندا اے
مثلاً : ڈنڈا ڈنڈکا

لفظ بنان دا طریقہ

کسے نوں پکارن یا بلان لئی اسم مذکورے آخروچ "یا" ودھا دتا جاندا اے۔
مثلاً : بشیر بشیریا سوہنا سوہنیا
کچھا کچھیا بھیرا بھیریا
جے اسم ٹونٹ ہووے تے اوہرے آخروچ "یا" نہیں سگوں لے (یئے)
دا اضافہ کیتا جاندا اے جوہیں : واری واریئے سوہنی سوہنیئے
بعض ویلے لفظ نڈا توں پہلے مذکر لئی اے، اوئے وے تے ٹونٹ لئی اے، 'نی'
دے لفظ دی ورتے جاندا اے جوہیں :
وے بشیریا اوئے سوہنیا نی داریئے وغیرہ

حاصل مصدر بنان دا طریقہ

مصدر نوں حاصل مصدر بنان لئی پنجابی وچ کئی طریقے ورتے جاندا اے۔

1۔ مصدر دے آخر توں "نا" ہٹا دتا جاوے مثال دے طور تے :

چمکنا	چمک	جتنا	جت
کھیڈنا	کھیڈ	لٹنا	لٹ

2۔ مصدر وچوں صرف 'ن' غائب کردتا جاوے مثال دے طور تے :

جھگڑنا	جھگڑا	تڑفنا	تڑفا
رگڑنا	رگڑا	بھڑکنا	بھڑکا

3- مصدر دا 'نا' ہٹا کے 'آئی' دا اضافہ کر دتا جاوے :

لکھنا	لکھائی	پڑھنا	پڑھائی
ودھنا	ودھائی	دھونا	دھوائی

4- مصدر دا 'نا' ہٹا کے 'ت' لگا دین نال :

چلنا	چلت	پڑھنا	پڑھت
لکھنا	لکھت	پڑھنا	پڑھت

5- مصدر دا 'نا' کے 'اوٹ' دا وادھا دی کیتا جاندا اے مثال دے طور تے :

بننا	بناوٹ	سجنا	سجاوٹ
------	-------	------	-------

6- صفت دے اگے "ن" دا وادھایاں مصدر دا "نا" ہٹا کے ان دا وادھا مثلاً :

اچانا	اچان	بنانا	بنان
ودھانا	ودھان	اٹھانا	اٹھان

اکو جیہے لفظاں وچ زیر زیر تے پیش نال معنیاں دا فرق :

دو جیاں زبانان دی طرحاں پنجابی وچ وی اعراب دے بدلن نال لفظاں دے

معنی بدل جانداں نہیں مثلاً :

ٹل	گھنٹہ	بجھدے	ندے
ٹیل	زور	بجھدے	گلے ہونڈے
ٹیل	میکھا	بجھدے	مڑدے
رَسنا	وَسنا	پٹنا	اکھاڑنا
رِسنا	وِگنا سمننا	پٹنا	برباد ہونا
رُسنا	ناراض ہونا	پٹنا	ماتم کرنا

رگڑ (فعل امر)	کل	مشین	کل
ملاقات کر	یل	چھنی	کل
قیمت	عل	سارا	کل
سُنونا	تُون	گنتی کر	گن
نمک	تُون	وصف	گن

امتحانی پرچیان دی تدوین لئی سفارشات

(ب) بارھویں جماعت لئی

نثر ————— 40 نمبر (مضمون = 30 نمبر + مرکزی خیال = 10 نمبر)

نظم ————— 30 نمبر (شاعراں دے ناں نال شعراں دی تشریح)

15 نمبر ادبی اصناف + قواعد (الفاظ سازی)

(اصناف ادب - 10 نمبر، قواعد - 5 نمبر)

15 نمبر شاعراں دی حیاتی تے فن

کل نمبر 100

مطالعے لئی کتاباں

- 1- ابیات سلطان باہو رحمۃ اللہ علیہ
 - 2- احسن القصص
 - 3- اکلا پے دامسافر
 - 4- بول فرید رحمۃ اللہ علیہ
 - 5- تصوف تے پنجابی دے صوفی شاعر
 - 6- پنجاب دے لوک گیت
 - 7- پنجابی ادب دی کہانی
 - 8- پنجابی لوک گیتاں دافنی تجزیہ
 - 9- پکی روٹی
 - 10- مطالعہ غلام رسول عالمپوری
 - 11- پنجابی ادب دا ارتقاء
 - 12- نوک پلک
- مرتبہ: سلطان الطاف علی
 مولوی غلام رسول عالمپوری
 عارف عبدالمتین
 مرتبہ: ڈاکٹر فقیر محمد فقیر
 ڈاکٹر سرفراز حسین قاضی (مرحوم)
 مرتبہ: مقصود ناصر چوہدری
 عبدالغفور قریشی
 ڈاکٹر سرفراز حسین قاضی (مرحوم)
 مرتبہ: ڈاکٹر شہباز ملک
 ڈاکٹر محمد بشیر گورایا
 ڈاکٹر انعام الحق جاوید
 ڈاکٹر اسلم رانا (مرحوم)

فرمانِ قائدِ اعظم

آپ کی توجہ صرف حصولِ علم کے لیے وقف رہے
صرف اسی صورت میں آپ اپنے ملک کو دنیا کا عظیم
ملاقت ور اور ترقی یافتہ ملک بنا کر سرخروئی حاصل
کر سکتے ہیں۔
(نوجوانوں سے خطاب)

اپیل

پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ آپ کا اپنا ادارہ ہے جو پنجاب کے طلبہ و طالبات کے لیے معیاری اور سستی
کتاب مہیا کرتا ہے جن پر بورڈ کا منوگرام موجود ہوتا ہے۔ ان کی کتابی ماہرین کی زیر نگرانی کی جاتی ہے تاکہ
بچوں میں تحقیقی صلاحیتیں اجاگر ہوں۔ کچھ ماہرین ایسی کتاب شائع کرتے ہیں جن میں سو اہل جوانا محترم
معاذ ہو گا ہے۔ ان کتاب میں نیرت بیچ نہ لگا لیزر، خلاصہ، جا بجا تفسیر و مثال ہیں۔ ایسی کتاب کورٹ لینے سے
طلبہ و طالبات امتحان تو شاید پاس کر لیں مگر ان کی ذہنی تربیت نہ ہونے کے برابر ہوتی ہے۔ ایسے نیک اعلیٰ پیشہ
ادارات اداروں میں کام ہو جاتے ہیں۔

محترم والدین! سائنس دانوں اور علم بر طلبہ و طالبات کو مطلع کیا جاتا ہے کہ وہ کسی قسم کی غیر معیاری کتاب
خریدنے کے پابند نہیں ہیں اور اگر کوئی فراڈ میں ان سلسلے میں مجبور کرے تو پتھر پڑیں، پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ کو
اطلاع دیں۔

ڈائریکٹر، ایچ ایس سی

بی ایچ ڈی ٹرانس (کلاسک)

(مستعار اختیار، ۱۶۱، انٹرنیٹ)

پتھر پڑیں

پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ

21-F-II گلبرگ III، لاہور